

«يا أيها الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ
فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ»

ای کسانی که ایمان آورده اید! هنگامی که می خواهید با رسول خدا نجوا کنید؛ (سخن محرمانه و خصوصی و سری بگوئید) قبل از آن صدقه ای (در راه خدا) بدهید؛ این برای شما بهتر و پاکیزه تر است و اگر توانایی نداشته باشید، خدا آمرزنده و مهربان است.» (سوره مجادله، آیه 12)

از جمله آیاتی که درباره فضایل امام علی و مقام والای آن حضرت نازل شده است، آیه شریفه «مناجات» است.

خوشبختانه اکثر روایاتی که در مورد این آیه و شأن نزول آن به ما رسیده است، از ناحیه علمای اهل سنت می باشد. 1 در این آیه شریفه، ویژگی بزرگی به علی بن ابی طالب اختصاص یافته است که هیچ یک از اصحاب رسول خدا نتوانستند به این امتیاز جالب دست یابند و به مضمون این آیه عمل کنند.

از امام علی چنین نقل شده است که فرمودند: «آیه ای در قرآن وجود دارد که تاکنون کسی به آن عمل نکرده است و بعد از من هم هرگز کسی به آن عمل نخواهد کرد و آن آیه مناجات است». 2.

گزارش رویداد

در هر زمانی قدرت مداران و ثروت اندوزان و پول پرستان، تلاش می کنند تا از فرصت های بدست آمده، به نفع خود بهره برداری کنند و زمان رسول خدا نیز چنین بوده است. دنیا طلبان و رانت خواران 3 و پول پرستان؛ خود را به آن حضرت نزدیک می کردند و با زیست های گوناگونی چون؛ خصوصی صحبت کردن، راه غلط فرصت طلبی را می پیمودند و وانمود می کردند که ما به آن حضرت نزدیک هستیم؛ پس مقام ما عظیم تر است! خدای دانا آنان را رسوا کرد و در یک امتحان جالب و دقیق دستور داد، هرکس تصمیم دارد با رسول خدا به طور سری صحبت کند، باید صدقه بدهد.

آنانی که در پی کسب امتیازهای بی دلیل بودند و موجب تضییع وقت گرانبهای پیامبر می شدند و اسباب اندوه مسلمانان را فراهم می کردند، همین که صحبت از پرداخت صدقه به میان آمد، غایب شدند!!

آری؛ حکم جدید، باعث کمک به مسلمانان و کاهش مزاحمت های افراد مزاحم شد.

در این باره مرحوم فیض کاشانی چنین نگاشته است:

در این دستور الهی نکاتی وجود دارد:

1- احترام و تعظیم به رسول خدا ،

2- منفعت رساندن به فقرا،

3- ممانعت از زیاده گوئی نزد رسول خدا ،

4- نمایان شدن وضع درونی افراد،

5 - تشخیص فرد دنیا طلب و آخرت اندیش از یکدیگر.

شأن نزول

با این که مفسران تصریح کرده اند که مصداق آیه شریفه، شخص امام علی است؛ لیکن این مورد از جمله آیاتی است که امام علی نیز هنگام احتجاج برضد ابو بکر به آن استدلال کرده است. امام علی به ابو بکر فرمود: تو را به خدا سوگند! آیا تو در مورد نجوا با رسول خدا صدقه دادی یا من؟ در حالی که خدای تعالی آنان را سرزنش کرد و فرمود: «أَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيَّ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ...! آیا ترسیدید فقیر شوید که از دادن صدقات قبل از نجوا خود داری کردید؟!».

ابو بکر پاسخ داد: آری؛ تو این کار را انجام دادی.

و نیز حضرت امیر المؤمنین در جایی دیگر فرمودند: آن عده از اصحاب رسول خدا که حافظان اسرار می باشند، نیک می دانند که برای من هفتاد فضیلت ویژه وجود دارد که هیچ یک از اصحاب نتوانستند در آن فضايل با من مشارکت کنند... و امّا فضیلت بیست و چهارم، وقتی که آیه: «يا أيها الذين آمنوا إذا نالكم الرسول...» نازل شد، من یک دینار داشتم، آن را به ده درهم فروختم و هرگاه می خواستم با او گفتگوی خصوصی داشته باشم، یک درهم صدقه می دادم. به خدا سوگند جز من هیچ فردی از اصحاب رسول خدا این کار را انجام نداد. آنان از این حکم سرپیچی کردند و مرتکب گناه شدند، آیا پذیرش توبه در آیه: «وَتَابَ اللَّهُ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا...» حاکی از انجام معصیت توسط آنان نیست؟ 5

عبد اللّه بن عمر گفت: برای علی بن ابی طالب سه فضیلت و منقبت است که اگر یکی از آنها به من اختصاص داشت، برای من بهتر از شتران سرخ مو بود: 1- همسری او با فاطمه، 2- پرچم داری او در روز خیبر، 3- آیه نجوا، 6

مفسران اتفاق نظر دارند که فقط امام علی به مضمون این آیه عمل کرد. با مراجعه به تفاسیر قرآن، حقیقتی توجه ما را به خود جلب می کند که در سایه آن می توان منزلت والای امام علی را در میان آیات الهی یافت. آیه 12 و 13 سوره مجادله چهره امام علی را به صورتی زیبا نشان داد و به همگان

ثابت کرد که او در عین حالی که تهی دست می باشد؛ لیکن به خاطر عشق به رسول خدا و شوق ارتباط نزدیک با او، دینار و درهم صدقه می دهد؛ لیکن دیگران با هدفی دنیایی که برخاسته از عشق به دارایی خود بود، منافقانه ارتباط نزدیک با رسول خدا برقرار می کردند! و رسوا شدند.

1. بنگرید به کتاب إحقاق الحق.

2. ملحقات إحقاق الحق، ج30، ص58.

3. رانت خوار به فردی حيله گر و نیرنگ باز گفته می شود که با مسئولین و بزرگان ارتباط برقرار می کند، و فرصتهای اقتصادی را به نفع خود شکار کرده، و با گرفتن امتیاز در اختیار دیگران قرار می دهد.

4. تفسیر صافی، ج5، ص149.

5. تفسیر برهان، ج5، ص306.

6. تفسیر مجمع المبیان، به نقل از کتب اهل سنت.